Euroopa Parlament
2024-2029

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

2024/2019(DEC)

21.2.2025

ARVAMUS

Esitaja: naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Saaja: eelarvekontrollikomisjon

Euroopa Liidu 2023. aasta üldeelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,
III jagu – Komisjon, rakendusametid ning 9., 10. ja 11. Euroopa Arengufond
(2024/2019(DEC))

Arvamuse raportöör: Lina Gálvez

PA_NonLegDec

ARVAMUS

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub eelarvekontrollikomisjonil kui vastutaval komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmise:

A. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus ja ebavõrdsuse kaotamine on Euroopa Liidu põhiväärtused, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2; arvestades, et meeste ja naiste võrdõiguslikkus on üks liidu alusväärtusi ning liit on pühendunud soolise võrdõiguslikkuse edendamisele kõigis oma tegevustes, nagu on sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 8, kehtestades sellega soolise aspekti arvestamise ja sooteadliku eelarvestamise põhimõtte, ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas;

B. arvestades, et Euroopa Komisjon on suurendanud pühendumust võrdõiguslikkuse liidu loomisele, mida on väljendatud komisjoni teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, millega käivitatakse soolise võrdõiguslikkuse strateegia aastateks 2020–2025 kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 8;

C. arvestades, et digiõppe tegevuskava 2021–2027 eesmärk on konkreetselt suurendada naiste kaasamist digi- ja STEM-valdkonna erialadele ja kutsetegevusse, sealhulgas ettevõtjatena; arvestades, et tulevased rahastamismehhanismid peaksid naiste ja tütarlaste suuremat kaasamist hõlbustama;

D. arvestades, et Euroopa kriminaalpreventsiooni võrgustiku andmetel olid Daphne programmi eesmärgid asjakohased ja need vastavad endiselt algsetele vajadustele, st laste, noorte ja naiste kaitsmisele vägivalla eest ja selle ennetamisele;

E. arvestades, et liidul on oma poliitika, õigusaktide ja rahastamismehhanismide kaudu võrdõiguslikkuse edendamisel veel arenguruumi; arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt palunud, et komisjon edendaks ja rakendaks soolise aspekti arvestamist, sealhulgas sooteadlikku eelarvestamist ja soolise mõju hindamist kõigis liidu poliitikavaldkondades;

F. arvestades, et soolist võrdõiguslikkust liidus on negatiivselt mõjutanud soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õigustega seotud tagasilöökide tagajärjed, eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste valdkonnas mitmes liikmesriigis; arvestades, et seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste kaitse ja edendamine on oluline, et saavutada täielik sooline võrdõiguslikkus ja tagada naiste autonoomia oma keha suhtes; arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse vastased liikumised ja abordivastased liikumised on Euroopas muutumas häälekamaks ja mõjukamaks; arvestades, et need liikumised on hästi rahastatud ja korraldatud ning avaldavad naiste õigustele tulevikus tõenäoliselt suuremat survet; arvestades, et naisi mõjutavad ebaproportsionaalselt palju ka muud jätkuvad kriisid, nagu kliimakriis, relvakonfliktid ja elukalliduse tõus; arvestades, et need tegurid süvendavad ebavõrdsust veelgi ja takistavad soolise võrdõiguslikkuse suunas edusammude tegemist;

G. arvestades, et Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ei ole sätestatud mitte ainult sooline võrdõiguslikkus, vaid selles kaitstakse ka inimväärikust ja keelatakse igasugune diskrimineerimine, sealhulgas seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel

diskrimineerimine;

1. väljendab suurt muret selle pärast, et liidu eelarves ei keskenduta naiste ja tütarlaste kaitsmisele igasuguse vägivalla eest; peab kahetsusväärseks, et soolise vägivalla kohta puuduvad liigendatud andmed, ning nõuab tungivalt naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist käsitleva direktiivi[1] artikli 44 nõuetekohast ja kiiret rakendamist; palub komisjonil ja liikmesriikidel uurida võimalikult kiiresti ja igal juhul õigusaktide vastuvõtmise ja läbivaatamiste käigus kogutavate andmete laiendamise ja parandamise teostatavust, eelkõige selleks, et korduvaid ja prognoositavaid õigusrikkumisi ennetada; nõuab tungivalt, et kohustuslikud soolise mõju hindamised, mille eesmärk on kaitsta vägivalla eest, võimaldaksid jälgida asjakohastes seadusandlikes aktides sätestatud meetmete tõhusust;

2. toonitab, et soolise võrdõiguslikkuse perspektiiv peaks sisalduma ja tuleks tagada kõigis poliitikavaldkondades, pidades eelkõige silmas mitmesuguste käimasolevate kliima-, energia- ja sotsiaalkriiside mitmekordset soolist mõju, keskendudes seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning -õigustele, ning tagasilööke seoses soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õigustega mitmes liikmesriigis ja kogu maailmas; kordab seetõttu oma nõudmist rakendada sooteadlikku eelarvestamist eelarvemenetluse kõigis etappides;

3. rõhutab, et LGTBIQA+- inimeste tagakiusamise tõttu on vaja eraldada piisav eelarve LGTBIQA+-foobia vastu võitlemise meetmetele, näiteks nõustamiseks ja tähelepanu juhtimiseks mõeldud telefoniliinid;

4. tunnistab liidu pühendumust soolise aspekti arvestamisele ning vajadust keskenduda rohkem naiste- ja tütarlastevastase vägivalla vastu võitlemisele ELis, kasutades selleks ka teavituskampaaniaid; tuletab meelde, et iga kolmas naine ELis kogeb oma elu jooksul soolist vägivalda, sealhulgas füüsilist, seksuaalset ja psühholoogilist vägivalda või vägivallaähvardusi[2]; rõhutab, et tuleb korrata, et vägistamine on endiselt üks levinumaid inimõiguste rikkumisi, ning et hädavajalik on võtta Euroopa tasandil vastu vägistamise ühtne käsitlus, mis põhineb nõusoleku puudumisel, ning näha selleks riigisisestes õigusaktides ette ühtsed miinimumkaristused; kordab, et igasugune nõusolekuta seks tuleb igas ELi liikmesriigis liigitada vägistamiseks;

5. kordab, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused on põhilised inimõigused ning nende teostamine on inimväärikuse põhiaspekt ja soolise võrdõiguslikkuse saavutamise eeltingimus; nõuab, et Euroopa teeks suuri jõupingutusi, et kaitsta meie põhiväärtusi, nagu võrdne õigus kehalisele enesemääramisele ning juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning -õigustele, sealhulgas ohutule ja seaduslikule abordile; rõhutab, et tuleb suurendada eelarveeraldisi, millega toetatakse seksuaal- ja reproduktiivtervise ja õiguste üldist austamist ja teostamise võimalust, sealhulgas juurdepääsu tasuta, ohutule ja seaduslikule abordile ning muudele olulistele reproduktiivtervise teenustele;

6. väljendab heameelt sooteadliku eelarvestamise metoodika väljatöötamise ja rakendamise üle; kordab vajadust selle rakendamist edasi arendada ja parandada; nõuab võrreldavate sooliselt eristatud andmete tõhusamat kogumist, aruandlust ja hindamist

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401385
[2] https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eu-gender_based_violence_survey_key_results.pdf

kõigi asjaomaste ELi poliitikavaldkondade kontekstis; nõuab tungivalt, et komisjon käsitleks seda prioriteedina;

7. on mures kasvavate finantsriskide pärast, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast, ja selle mõju pärast naistele; tunnistab naiste kaitsetust sõjas ja konfliktipiirkondades ning et esikohale tuleb seada poliitika, mis kaitseb lapsi, naisi ja perekondi, eelkõige abi andmisel konfliktiolukordades ja juurdepääsul tervishoiuteenustele, sealhulgas erakorralistele rasestumisvastastele vahenditele, sugulisel teel levivate nakkuste testimisele, kokkupuutejärgsele profülaktikale ning juurdepääsule ohutule ja seaduslikule abordile; mõistab hukka konfliktidega seotud soolise vägivalla, sealhulgas seksuaalse vägivalla ja vägistamise kasutamise sõjarelvana; nõuab naiste kaitsmist ja toetamist ning sealhulgas inimkaubanduse ja seksuaalse ärakasutamise ennetamist, eelkõige abi andmisel konfliktiolukordades ja juurdepääsul tervishoiuteenustele, sealhulgas ohutule ja seaduslikule abordile;

8. tuletab meelde, et puuetega naiste ja meeste osalemine tööturul on võrreldes puueteta naiste ja meeste osalemisega palju väiksem; nõuab selle probleemi lahendamiseks asjakohaseid meetmeid;

9. toetab ÜRO algatuse „Spotlight“ eesmärki teha naiste- ja tütarlastevastasele vägivallale lõpp ning võtta arvesse vajadusi, mis on vähekaitstud inimestel, näiteks selliste kahjulike tavade ohvritel nagu naiste suguelundite moonutamine või lapsega sõlmitud abielu, ning rõhutab, et need meetmed peavad hõlmama LGBTIQA+-naisi; nõuab tungivalt, et komisjon lõpetaks raha eraldamise selliste liidus ja väljaspool seda tegutsevatele liikumistele, mis aitavad kaasa naiste rõhumisele kõigis vormides, sealhulgas tegevusele, mis on suunatud põhiõiguste, sealhulgas naiste õiguste ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ja õiguste vastu; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tugevdaksid soolise vägivalla ja diskrimineerimise vastaseid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, sealhulgas haridusalaseid jõupingutusi LGBTIQA-foobia vastu võitlemiseks ning seksuaal- ja reproduktiivõiguste edendamiseks; nõuab terviklikke ja eakohaseid seksuaal- ja suhteõppeprogramme, mis edendavad soolist võrdõiguslikkust, nõusoleku küsimist ja mitmekesisuse austamist kõigis liikmesriikides;

10. nõuab, et ELi eelarves nähtaks rohkem vahendeid ette naistele, kellel on praegu piiratud võimalused teistega suhtlemiseks ja pädevuste arendamiseks, näiteks mentorlusprogrammide või kõigis Euroopa majandussektorites tegutsevate kutsevõrgustike kaudu;

11. tuletab meelde, et ELi lepingu artikli 11 lõike 2 kohaselt peavad liidu institutsioonid pidama esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi, ning rõhutab sellega seoses eelkõige, et struktuurifondide edukas kasutamine on eeltingimus selleks, et tagada üldsuse osalemine, ilma milleta ei oleks kodanikel võimalik oma häält ELi tasandil oma esindusühenduste kaudu suunata, jätkata korrapärast dialoogi ELi institutsioonidega, mis aitavad kaasa demokraatlikule osalemisele poliitika kujundamises, avatud ja laiaulatuslikku dialoogile, tagades, et seisukohtade ja murede mitmekesisust võetakse arvesse nii, et üldsuse huvidel ja ärihuvidel on võrdne juurdepääs, täita järelevalverolli ELi poliitika ja õigusaktide rakendamise üle, sealhulgas ELi vahendite kasutamise üle, või toimida õigusriigi põhimõtte järgimise kontrolli ja tasakaalu hoidjana; tuletab meelde komisjoni

poliitilistes suunistes võetud kohustust tõhustada koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kellel on eksperditeadmised ja oluline roll konkreetsete ühiskondlike teemade päevakajalisena hoidmisel ja inimõiguste kaitsmisel, mis tähendab, et kuigi komisjon ei tohiks volitada valitsusväliseid organisatsioone tegelema teatava tegevusega või toetada konkreetseid seisukohti või poliitikat, on endiselt väga oluline, et kodanikuühiskonna organisatsioonid saaksid ELi rahastamise kaudu osaleda „avatud, läbipaistvas ja korrapärases dialoogis ELi institutsioonidega“, nagu on sätestatud ELi lepingu artiklis 11, selliste tegevuste kaudu nagu toetustegevus, meeleavaldused või kohtumenetlused, ning need peaksid jääma asjakohastes rahastamisprogrammides rahastamiskõlblikuks ja neil peaks olema piisav sihtotstarbeline rahastus;

12. rõhutab vajadust tagada, et kõik ELi vahendid jõuavad ettenähtud saajateni, ning tagada, et ELi rahalisi vahendeid ei eraldata terrorismi mis tahes sellise põhjuse ega vormi toetamiseks ega seotaks nendega, millel oleksid naistele ja tütarlastele katastroofilised tagajärjed;

13. nõuab stabiilset rahastamisraamistikku, et tagada Daphne programmi tõhusus ja jätkusuutlikkus, et toetada naiste ja laste kaitset vägivalla eest; tunnustab Daphne programmi tõhusust, näiteks muljetavaldavaid väljundeid ja mõju, kuigi sellele eraldatud summad on väikesed; rõhutab, kui oluline on võtta Daphne algatuse jaoks kasutusele eraldi eelarverida, et suurendada nähtavust, läbipaistvust ja vastutust rahaliste vahendite jaotamisel, eelkõige meetmete kaudu, mille eesmärk on võidelda naiste- ja tütarlastevastase soolise vägivalla ja perevägivalla kõigi vormide ja tasandite vastu ning ohvreid igati toetada; tunnistab, et Daphne eesmärk on kaitsta lapsi, noori ja naisi igasuguse vägivalla ja inimkaubanduse eest ning saavutada kõrgetasemeline tervisekaitse, heaolu ja sotsiaalne ühtekuuluvus; nõuab seetõttu tungivalt, et EL käsitleks programmi ELi eelarve prioriteedina;

14. nõuab, et Daphne rahastamisraamistikus loodaks eriprogramm LGBTIQA+-naiste vastase vägivalla vastu võitlemiseks, sealhulgas turvaliste varjupaikade pakkumine, juurdepääs nende vajadustele kohandatud tugiteenustele ning nende seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud õiguste kaitse

LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI

Esimees arvamuse raportööri ülesannetes kinnitab oma ainuvastutusel, et ei saanud mingit sisendmaterjali üksuselt või isikult, kes tuleks kodukorra I lisa artikli 8 kohaselt käesolevas lisas ära märkida.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	18.2.2025
Lõpphääletuse tulemus	+: 27 –: 10 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Abir Al-Sahlani, Mireia Borrás Pabón, Irmhild Boßdorf, Mélissa Camara, Margarita de la Pisa Carrión, Valérie Devaux, Elisabeth Dieringer, Rosa Estaràs Ferragut, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Alexandra Geese, Chiara Gemma, Assita Kanko, Arba Kokalari, Ewa Kopacz, Elena Kountoura, Sebastian Kruis, Judita Laššáková, Eleonora Meleti, Irene Montero, Carolina Morace, Maria Noichl, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Giusi Princi, Emma Rafowicz, Joanna Scheuring-Wielgus, Benedetta Scuderi, Laurence Trochu, Marko Vešligaj, Maria Walsh, Lucia Yar
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Elena Donazzan, Loucas Fourlas, Elisabeth Grossmann, Jana Toom
Lõpphääletuse ajal kohal olnud parlamendiliikmed kodukorra art 216 lg 7 alusel	Gabriella Gerzsenyi, Nikos Papandreou

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

27	+
PPE	Loucas Fourlas, Gabriella Gerzsenyi, Arba Kokalari, Ewa Kopacz, Eleonora Meleti, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Giusi Princi, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Valérie Devaux, Jana Toom, Lucia Yar
S&D	Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Elisabeth Grossmann, Maria Noichl, Nikos Papandreou, Emma Rafowicz, Joanna Scheuring-Wielgus, Marko Vešligaj
The Left	Elena Kountoura, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Mélissa Camara, Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

10	-
ECR	Elena Donazzan, Chiara Gemma, Assita Kanko, Laurence Trochu
ESN	Irmhild Boßdorf
NI	Judita Laššáková
PfE	Mireia Borrás Pabón, Elisabeth Dieringer, Sebastian Kruis, Margarita de la Pisa Carrión

1	0
PPE	Rosa Estaràs Ferragut

Kasutatud tähised:
+ : poolt
- : vastu
0 : erapooletu